

Handläggare: Ewa-Britt Ek
Tfn: 08-508 01 401

Till
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Förslag till förändringar i avgiftssystemet inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Remiss från kommunstyrelsen (KS dnr 326-000711/2009).

Förslag till beslut

1. Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Olle Johnselius
stadsdelsdirektör

Ulla Johansson
verksamhetsområdeschef

Sammanfattning

Stockholms stad utformade nuvarande avgiftssystem i samband med att nya regler om avgifter infördes i Socialtjänslagen (SoL) den 1 juli 2002 och den 1 januari 2003. De nya bestämmelserna innebar ett lagstadgat högkostnadsskydd vid uttag av avgifter för insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning. Två nya avgiftssystem utformades, ett för äldreomsorg och ett för stöd och service till personer med funktionsnedsättning under 65 år. Mot bakgrund av förtydliganden och domar efter att de nya bestämmelserna infördes föreslår socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden i detta ärende förändringar av nuvarande avgiftssystem. Huvudsyftet är att anpassa avgiftssystemet så att staden bättre följer lagstiftarens intention om likställighet såväl inom kommunen som inom landet. I ärendet redovisas även ekonomiska och praktiska konsekvenser för målgruppen, ekonomiska konsekvenser för staden samt krav på förändringar i stadens verksamhetssystem (Paraplysystemet). Samtliga föreslagna förändringarna föreslås införas från och med den 1 januari 2010.

Bilaga

1. Protokollsutdrag från socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens sammanträde den 19 mars 2009.
2. Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande 2009-02-23.

Remissbehandling

Protokollsutdrag från socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens sammanträde den 19 mars 2009 och socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande ”Återremitterat förslag till förändringar i avgiftssystemet inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning” har av kommunstyrelsen remitterats till stadsdelsnämnden för yttrande. Kommunstyrelsen har inom staden remitterat ärendet till samtliga stadsdelsnämnder samt till stadsledningskontoret och kommunstyrelsens handikappråd. Remisstiden sträcker sig till den 25 maj 2009.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom enheten för myndighetsutövning, omsorg om personer med funktionsnedsättning.

Ärendet har tagits upp vid det lokala handikapprådets sammanträde den 22 april 2009. Rådet har beslutat att avstå från att yttra sig och hänvisar till det yttrande som kommunstyrelsens handikappråd avger.

Remissen i sammandrag

Stockholms stad utformade nuvarande avgiftssystem i samband med att nya regler om avgifter infördes i Socialtjänslagen (SoL) den 1 juli 2002 och den 1 januari 2003. De nya bestämmelserna innebar ett lagstadgat högkostnadsskydd vid uttag av avgifter för insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning. Två nya avgiftssystem utformades, ett för äldreomsorg och ett för stöd och service till personer med funktionsnedsättning under 65 år.

Mot bakgrund av förtydliganden och domar efter att de nya bestämmelserna infördes föreslår socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen i sitt tjänsteutlåtande förändringar i nuvarande avgiftssystem bl.a. för att anpassa avgiftssystemet så att staden följer lagstiftarens intention om likställighet såväl över landet som inom kommunen. Även andra behov av förändringar i syfte att göra avgifterna tydliga för den enskilde har uppmärksamats, liksom behov av åtgärder i Paraplysystemet. Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag till förändringar i avgiftssystemet behandlades i socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden den 12 februari 2009. Efter beslut om återremiss har socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen på nämndens begäran kompletterat ärendet avseende ekonomiska och praktiska konsekvenser för målgruppen, hur många som kommer att omfattas samt ekonomiska konsekvenser för staden.

De föreslagna förändringarna i avgiftssystemet berör personer med funktionsnedsättning under 65 år som har avgiftsbelagda insatser enligt SoL. Kommunen kan enligt SoL ta ut avgift för hemtjänst, dagverksamhet och kommunal hälso- och sjukvård samt för bostad i särskilt boende.

Samtliga de av socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslagna förändringarna föreslås införas från och med den 1 januari 2010.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag till förändringar i det nuvarande avgiftssystemet inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning redovisas i det följande.

Beräkning av inkomst

- * Vid beräkning av den enskildes avgiftsunderlag tas ingen hänsyn till underskott av kapital.
- * Skattepliktig del av vårdbidrag som utgör kompensation för inkomstbortfall ska behandlas på samma sätt som inkomst av förvärvsarbete och därmed ingå i avgiftsunderlaget.

Minimibelopp och förbehållsbelopp

I socialtjänstlagen anges ett lägsta belopp (minimibelopp) som den enskilde ska ha rätt att förbehålla sig av egna medel innan avgift får tas ut. Beloppet ska täcka den enskildes normala levnadskostnader, förutom boendekostnaden. Minimibeloppet och den faktiska boendekostnaden utgör den enskildes förbehållsbelopp.

Minimibelopp för personer med funktionsnedsättning under 65 år

Från och med den 1 januari 2009 ska minimibeloppet enligt SoL alltid per månad utgöra lägst en tolfedel av 1,3546 gånger prisbasbeloppet för ensamstående eller 1,1446 gånger prisbasbeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor.

- * Minimibeloppet för ensamstående och för var och en av sammanlevande makar, registrerade partners och sambor anpassas till förändringen i lagstiftningen från och med den 1 januari 2009.
- * Minimibeloppet för ensamstående personer med funktionsnedsättning under 65 år fastställs till en tolfedel av 149 procent av prisbasbeloppet, vilket motsvarar 5 315 kronor i 2009 års nivå. Minimibeloppet för ensamstående personer med funktionsnedsättning under 65 år hamnar då på en nivå 10 procent över minimibeloppet för ensamstående äldre i staden.
- * Minimibeloppet för sammanlevande makar, registrerade partners och sambor fastställs på motsvarande sätt till en tolfedel av 125,92 procent av prisbasbeloppet, vilket motsvarar 4 492 kronor i 2009 års nivå.
- * Ett individuellt tillägg görs på minimibeloppet för personer 60 år och yngre så att dessa förbehålls ett högre belopp för sina livsmedelskostnader med vägledning av Konsumentverkets beräknade livsmedelskostnad för olika åldersgrupper 18-60 år.
- * Möjlighet införs i Paraplysystemet att registrera sambo som medsökande med personnummer så att SCB-statistik m.m. blir korrekt. Däremot ska sambors inkomster, till skillnad från makars, inte läggas ihop och delas med hälften.

Förbehållsbelopp och minimibelopp för sammanlevande makar, registrerade partners och sambor

Makar och registrerade partners ska garanteras möjlighet till försörjning även om den ena parten bor i särskilt boende.

- * Den nuvarande modellen med ett eget minimibelopp för den kvarboende motsvarande det föreslagna minimibelopp för ensamstående i eget boende (5 315 kronor i 2009 års nivå) behålls.
- * Nuvarande möjlighet att enbart den egna inkomsten beaktas som underlag för avgiftsberäkning i särskilda boendeformer, i de fall det är fördelaktigare för den enskilde, kvarstår.
- * Staden följer lagstiftarens intentioner kring sambor. Minimibeloppet omfattar kostnadsposter som påverkas av om man bor tillsammans med någon annan, oavsett civilstånd. Förvaltningen föreslår att staden definierar sambor så som sambolagen (2003:376) gör, d.v.s. två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll. När det gäller inkomster ska dock sambor inte betraktas på samma sätt som makar och registrerade partners.
- * Makar, registrerade partners och sambor gemensamt betalar en avgift för insatser som kommer båda till del i deras gemensamma hushåll. Med detta avses insatser som inte tar längre tid att utföra till två personer än om de hade utförts till en person.

Minimibelopp, kostavgift och individuellt tillägg och avdrag i särskilt boende med heldygnsomsorg enligt SoL

- * Minimibeloppet för personer med funktionsnedsättning under 65 år som stadigvarande bor i servicehus och boende med heldygnsomsorg enligt SoL fastställs till samma belopp som för personer i ordinärt boende, d.v.s. en tolftedel av 149 procent av prisbasbeloppet (5 315 kronor i 2009 års nivå).
- * Avgiften för kost i särskilda boenden med heldygnsomsorg enligt SoL fastställs varje år till en tolftedel av 73,3 procent av prisbasbeloppet (2 614 kronor per månad år 2009). Kostavgiften fastställs med ledning av det lägsta beloppet enligt konsumentverkets beräkningar av skäligena kostnader för livsmedel avseende kvinnor 61 år (1 420 kronor år 2009) och en beräknad skälig kostnad för tillredning (1 194 kronor i 2009 års nivå).
- * Ett individuellt tillägg på minimibeloppet för merkostnaden i kostavgiften (tillredningsdelen) görs för alla som bor permanent i särskilda boenden med heldygnsomsorg enligt SoL.
- * Nuvarande möjlighet till reduktion av kostavgift tas bort, med undantag av om den enskildes uträknade avgiftsutrymme blir negativt. I dessa fall ska kostavgiften minskas till avgiftsutrymmet är 0 kronor.
- * Ett individuellt avdrag för förbrukningsartiklar görs för alla som bor permanent i särskilda boenden enligt SoL. Det individuella avdraget föreslås uppgå till en tolftedel av 8 procent av prisbasbeloppet (285 kronor år 2009).
- * Vuxna personer som vistas hel eller del av månad på korttidsboende enligt SoL får ett individuellt tillägg för merkostnaden för kost. Kostavgiften och det individuella tillägget fastställs utifrån en beräknad dygnskostnad för kost i heldygnsomsorg.

Minimibelopp vid bostad med särskild service enligt LSS

- * Minimibeloppet för personer som bor i bostad med särskild service enligt LSS för vuxna fastställs till samma som föreslaget minimibelopp för ensamstående i eget boende, d.v.s. en tolfedel av 149 procent av prisbasbeloppet (5 315 kronor 2009).
- * Ett individuellt tillägg för högre normala livsmedelskostnader görs för personer 60 år och yngre med vägledning av Konsumentverkets beräkningar (den enskilde står själv för alla inköp av livsmedel och förbrukningsartiklar i sitt boende).

Andra avgifter och kostnader för den enskilde

- * De möjligheter som idag finns i Paraplysystemet att debitera den enskilde för annat än vad som genom detta ärende beslutas tas bort. Det betyder att utöver hemtjänst- och omsorgsavgift kommer endast olika avgifter för kost och matlådor samt näringspreparat att finnas kvar för debitering.
- * Bashjälpmedel av personlig karaktär under 250 kronor bekostas av den enskilde i särskilda boenden med heldygnsomsorg enligt SoL och i bostad med särskild service enligt LSS.
- * Avgiften för näringspreparat vid hel nutrition för personer som bor i särskilda boenden med heldygnsomsorg och på servicehus fastställs årligen till densamma som avgiften för kost i heldygnsomsorg enligt SoL, vilket motsvarar 2 614 kronor per månad i 2009 års nivå. Avgiften för halv nutrition föreslås till 25 procent av avgiften för kost i heldygnsomsorg enligt SoL eller 654 kronor och kosttillägg till 10 procent eller 261 kronor per månad.

Individuella tillägg för fördyrad kost, god man m.m.

- * Personer som av biståndshandläggare blir beviljade hjälp med matlåda och/eller dagverksamhet ska alltid ha rätt till ett individuellt tillägg vid beräkning av hemtjänstavgiften. Samma ska gälla för de personer som blir beviljade ”hjälp med mat” och där utföraren verkställer beslutet genom att distribuera matlådor. Det individuella tillägget för matlådor och mat på dagverksamhet ska baseras på att varje huvudmål kostar 0,11 procent av prisbasbeloppet vilket motsvarar 47 kronor år 2009. I de fall en matlåda kostar mer, får den enskilde ansöka om ett större individuellt tillägg. En sådan ansökan ska i regel alltid beviljas så länge det handlar om matlådor som levereras genom stadens försorg, d.v.s. kommunala och privata utförare inom kundvalet.
- * Den enskilde ska även kunna ansöka om individuella tillägg för andra merkostnader, t.ex. för andra typer av matlådor, kostnader som överstiger 47 kronor per matlåda, olika former av specialkost och näringspreparat, kompressionsstrumpor samt kostnader för god man eller förvaltare som överstiger den schablon som staden använder sig av.
- * Ansökningar om individuella tillägg ska bedömas individuellt. Förvaltningen föreslår dock att individuella tillägg för kost begränsas på så sätt att det inte omfattar portionsförpackade maträtter som köps i dagligvaruhandeln samt då den enskilde själv på ett tydligt sätt väljer att köpa färdiglagad mat som är betydligt dyrare än annan mat som hade varit möjligt att distribuera eller köpa. När det

gäller olika former av specialkost ska ett eventuellt individuellt tillägg beviljas med ledning av KO:s beräkningar för sådana kostnader.

Högekostnadsskydd med maxavgift

- * Maxavgiften för personer med funktionsnedsättning under 65 år fastställs till en tolfedel av 0,48 gånger prisbasbeloppet, vilket motsvarar 1 712 kronor år 2009. Nya avgiftsgrupper ska utarbetas.

Avgiftsgrupper

- * Nuvarande tre avgiftsgrupper ersätts med sju avgiftsgrupper som utgår från beviljad tid i intervaller.

Frånvaro och olika typer av reducering av avgift

- * Vad gäller hemtjänsten ska avvikelser i utförd tid från timintervallet i aktuell avgiftsgrupp ge en reducerad avgift för den enskilde. Reduceringen sker genom en individuellt uträknad timavgift. Så länge avvikelserna inte understiger aktuellt timintervall sker ingen reducering.
- * Avgiftsgrupp 1, som avser trygghetslarm eller grundavgift i servicehus, undantas från möjlighet till reducering av avgift. Eftersom ingen tid beviljas i denna avgiftsgrupp kan avvikelser inte heller bli aktuella. I de fall den enskilde har trygghetslarm i kombination med hemtjänstinsatser kan reducering ske för hemtjänsten men inte för trygghetslarmet.
- * För personer som bor i särskilda boenden med heldygnsvård enligt SoL sker reducering av omsorgsavgift och kostavgift på grund av frånvaro genom avdrag av en individuellt uträknad avgift per dag.

Andra avgifter för kost och boende

Inga förändringar föreslås avseende följande avgifter som anges i 2009 års nivå.

- * Avgiften för kost i korttidsboende enligt SoL för vuxna som idag är 0,2 procent av prisbasbeloppet, motsvarande 86 kronor per dygn.
- * Avgiften för kost vid korttidsvistelse enligt SoL för barn som idag är 0,12 procent av prisbasbeloppet för heldag, motsvarande 51 kronor för heldag.
- * Avgiften för korttidsvistelse enligt LSS för barn och vuxna som idag är 0,12 procent av prisbasbeloppet för heldag, motsvarande 51 kronor för heldag.
- * För kost vid insats i form av kontaktfamilj enligt SoL utgår idag ingen avgift.
- * Avgiften för kost i daglig verksamhet enligt LSS som idag är 0,06 procent av prisbasbeloppet, motsvarande 26 kronor.

- * Avgiften för boende i familjehem och i bostad med särskild service enligt LSS för barn och ungdomar fastställs till en tolfedel av 50 procent av prisbasbeloppet och nuvarande avgift för kost på 4 procent av prisbasbeloppet behålls. Samma regler som vid fastställande av minimibelopp för personer som bor i bostad med särskild service enligt LSS för vuxna ska tillämpas.

Avgiftsfria insatser

Enligt stadens riktlinjer finns ett antal insatser som idag är avgiftsfria för personer under 65 år. Exempel på detta utgör avlösning i hemmet, boendestöd för personer med psykisk funktionsnedsättning, ledsagarservice som inte ingår i annan hemtjänst, trygghetslarm för personer som tillhör LSS personkrets, särskilt boende med heldygnsomsorg enligt SoL för personer som tillhör LSS personkrets m.m. Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att dessa insatser för personer med funktionsnedsättning under 65 år ska vara helt avgiftsfria även i det nya avgiftssystemet.

Även om socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen finner det svårt att uppskatta hur de föreslagna förändringarna kommer att påverka de berördas ekonomi, gör man utifrån tillgängligt underlag bedömningen att majoriteten av de närmare 2 000 personer som erhåller avgiftsbelagda insatser enligt SoL inte kommer att drabbas negativt. En stor andel kommer att gynnas genom den individuella bedömning som ska ligga till grund för en enskildes minimibelopp med möjlighet till individuella tillägg för merkostnader.

Till grund för förslagen om förändringar i avgiftssystemet ligger uteslutande juridiska skäl, varför konsekvenser för stadens ekonomi inte beaktats i någon större utsträckning. Utifrån tillgängligt underlag har en ekonomisk beräkning av tänkbara konsekvenser ändå gjorts som visar att förändringarna beräknas ge ett överskott till staden om cirka 3 mnkr. Då beräkningarna är baserade på ett minimibelopp som understiger det som föreslås i ärendet och utan individuella tillägg för högre livsmedelskostnader och andra merkostnader för personer som bor i eget boende gör socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen bedömningen att det beräknade överskottet till staden avsevärt kommer att reduceras när dessa förutsättningar beaktas.

Vad avser de anpassningar i Paraplysystemet, som är en nödvändig följd av de i avgiftssystemet föreslagna förändringarna, hänvisar socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen till äldreförvaltningen som ansvarat för en förstudie där man gjort en uppskattning av utvecklingskostnaderna för att genomföra de förändringar av Paraplysystemet som krävs. Den beräknade kostnaden om cirka 2,5 mnkr omfattar förändringar för både äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning.

Förvaltningens kommentarer och synpunkter

Mot bakgrund av förtydliganden och domar som förevarit avseende det nuvarande avgiftssystemet, finner förvaltningen det väl motiverat att förändringar i systemet vidtas. Enligt förvaltningens mening är det betydelsefullt att förändringarna i avgiftssystemet för stöd och service till personer med funktionsnedsättning under 65 år leder till att staden följer lagstiftarens intention om likställighet såväl inom kommunen som inom landet. Som också framgår av ärendet måste hänsyn därvid tas till att personer med funktionsnedsättning under 65 år ofta har högre levnadskostnader än äldre.

Även andra behov av förändringar i avgiftssystemet har uppmärksamrats. Social- och arbetsmarknadsnämnden föreslår förändringar som bl.a. innebär förenkling för den

enskilde att förstå på vilka grunder den egna avgiften har bestämts. Likaså föreslås att den enskilde enkelt ska kunna kontrollera att avgiften stämmer. Förvaltningen ser dessa förändringar som angelägna och positiva. Förvaltningen vill i detta sammanhang även peka på betydelsen av att utförarna noggrant rapporterar avvikelser i Paraplysystemet för att den enskilde ska kunna garanteras en korrekt avgift. En förutsättning är, som också framhålls i ärendet, att det i anslutning till de föreslagna förändringarna även sker en anpassning i Paraplysystemet.

De föreslagna förändringarna är många och omfattande, varför inte socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen och inte heller stadsdelsförvaltningen för närvarande kan bedöma hur dessa i praktiken på olika sätt kan komma att påverka den ekonomiska situationen för personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen anser därför att det är av stor vikt att en utvärdering av effekterna av det förändrade avgiftssystemet genomförs så snart det bedöms som rimligt efter införandet.

Enligt stadsdelsförvaltningens bedömning är de av socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslagna förändringarna välgrundade och genomarbetade, varför förvaltningen inte har något att erinra mot förslagen.

Stadsdelsförvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner och överlämnar förvaltningen tjänsteutlåtande som svar på remissen.
